СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 241. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 16. жовтня, 1926. VOL. XXXIV. No. 241. Jersey City, N. J., Saturday, October 16. 1926. THREE CENTS

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ПОСТАНОВЛЯЄ РОЗСЛІДИТИ БОРОТЬБУ В МЕКСИКУ

ДІТРОЙТ, 14. жовтня. — Оживлена дискусія розвелася нині на конвенції Американської Федерації Праці за відношенне до Мексиканської Федерації Праці.

На конвенції виступило кількох загорілих католиків з горячими промовами проти мексиканських юній, називаючи їх пестійками мексиканського президента Каєса з закидаючи їм протикатолицизм. На такі закиди конвенція припоручила урядови розслідити справу.

Комітет Горожан Дітройту, організація купців і промисловців, виступила з публичними закидами проти Американської Федерації Праці за те, що Федерація Праці підсувала бизнесменам, що се вони впливали на дітройтські церкви, щоби вони викидали промовців з Федерації.

МЕЖИНАРОДНИЙ КОНҐРЕС ПРАЦІ В МЕКСИКУ.

МЕКСИКО, 14. жовтня. — Мексиканська Федерація Праці скликує до Мексика на день 21. жовтня межинародну конференцію робітничих організацій всего світа. Конференція буде тревати до 6. падолиста. Мають на ній бути представники ріжних европейських країв, Злучених Держав, країв латинської Америки та Далекого Сходу.

ВЕЛИКИЙ РАБУНОК ПОЧТОВОГО ВОЗА.

ЕЛИЗАБЕТ, Ню Джерзі, 14. жовтня. — Сімох розбишак, їдучих на двох автомобілях, доконало нині на розі одної з головних улиць міста відважного нападу на невеличкий почтовий віз, який віз почту й яких 300,000 долярів готівки. Нападачі отворили на віз огонь з машинового кріса, вбили на місци візника Джана Енза, зранили тяжко Джана Квина, його помічника, відігнали відтак вистрілами людий, що вибігли з довколичних крамниць на гук вистрілів, забрали всю готівку з воза на свої авта й погнали геть, стріляючи по дорозі на полісменів та розбиваючи людий, їдучих дорогою.

ВЕЛИКА КОМБІНАЦІЯ БАНКІВ.

НЮ ЙОРК, 14. жовтня. — Два великі місцеві банки, а саме Ервинг Бенк енд Трост Ко. та Америкен Ексчендж- Песифік Нешенел Бенк, постановили злучитися в один банк. В сей спосіб повстане найбільший в Америці банк, який буде мати основного капіталу 735 міліонів долярів.

ПОЛЯКИ ПІДЛИЗУЮТЬСЯ АМЕРИЦІ.

ВАШИНГТОН, 14. жовтня. — Польська делеґація під проводом польського посла до Америки предложила президентови Кулиджови заяву любови Поляків до Америки, підписану 5 міліонами Поляків.

4 ДІТИЙ УМИРАЄ В ОДИН ДЕНЬ ВІД АВТОМОБІЛЕВИХ ВИПАДКІВ.

НЮ ЙОРК, 14. жовтня. — За один нинішний день погибло на вулицях міста від автів 4 дітий.

Трилітна Ольга Славута йшла з матірю по вулиці. На одним перехрестю дитина знетерпеливилася довгим вижиданнем, поки перейдуть усі авта, вирвалася з руки матери та побігла сама вперед. Її таки зараз ударив трок і вбив на місци. Матір кинулася ратувати дитину й сама попала під авто. Її відставлено до шпиталю, де лікарі ствердили, що її покалічення не тяжкі. Коли їй донесено, що дитина нежива, вона зімліла.

ЦІКАВИЙ АНЕКДОТ ПРО ЕДИСОНА.

НЮ ЙОРК, 14. жовтня. — Артур Вилиемс, ґенеральний менаджер Ню Йорк Едисон Ко., оповідав тут нині на зборах одного жіночого клюбу ряд цікавих анекдотів з життя найбільшого американського винаходчика Томаса Едисона.

Найцікавійший анекдот відноситься до питання здібности обсервації великого винаходчика. Їдучи раз з Вилиемсом, Едисон спитав Вилиемса, „Що се за дім?" Вилиемс поглянув, куди Едисон показував пальцем, і побачив великий дім Вулверта, найвисший дім у світі. Думаючи, що Едисон жартує, він нічого не відповідав. Едисон спитав ще раз. Допевра тепер побачив Вилиемс, що Едисон говорить поважно. Він сказав йому, що се за дім, і додав, що Едисон мусів бачити сей дім що найменче тисячу разів у своїм житті, їдучи попід нього до роботи через кілька років.

Вилиемс пояснює се цікаве духове явище великого винаходчика його великим заглубленнем у питаннях, які він старається розвязати.

САМОВБИЙСТВО ЧИ НЕЩАСНИЙ ВИПАДОК?

ТАМПА, Флорида, 14. жовтня. — З покладу корабля Меджестика, як він їхав на Атлянтійському океані, упав у море визначний флоридський торговець землі Д. П. Дейвис.

Заряд корабля заявив, що Дейвис вискочив у воду самий. Тепер бизнесові спільники Дейвиса протестують проти такого пояснення події, кажучи, що Дейвис так любив життя, що самогубство в нього було зовсім виключене. Вони припускають, що Дейвис упав жертвою злочину, пісуваючи, що на великих кораблях їздить богато всякого рода обманців і бандитів.

ЯК СУЛТАН ЖЕНИТЬ СИНА.

МАРРАРЕК, Марокко, 14. жовтня. — Муляй Юссеф, султан Марокка женить свого сина з Ель Главі, дочкою султана Мараррекy. Молода пара дістане презентів на 10,000,000 франків. Весілля відбудеться з помпою, про яку розказують тільки фантастичні байки сходу. Сама ілюмінація буде коштувати 3,000,000 франків. На кенди і тіста видадуть 1,000,000 франків. А дальші міліони на весільний похід, фонтанни і всілякі чуда. Нововенці себе ще не бачили, бо того вимагає марокканський арабський звичай. Сама молода бувала і в Европі, особливо в Франції.

ПОХОРОНИ ПОМЕРШИХ У ПОЛЬЩІ.

Здавалось би на перший погляд, що справа: як ховати померших? є дуже проста; родина чи близькі покійника ховають його по власному бажанню. Тимчасом польські закони не є до цього часу згідні в поглядах на цю справу. У ріжних частинах Польщі обовязують инші приписи. Уряд приготовляє одноцільний закон, одначе в самім його складі панують розбіжні думки: чи дати дозвіл на палення тіл, які обмеження поставити при секції тіла, чи передавати тіла злочинців або невідомих і сиріт на пожиток шпиталям для студій і до наукових заведень. Головно це останнє питання нелегко розвязати. Чимало осіб з релігійних мотивів уважає секціонування трупів — ріхом, чого наслідком є трагічне становище медиків, які не мають моделів до студій. Ліберальний уряд католицької республики находиться справді в преглупім положенню, коли признає нпр. необхідність істнування крематорій для соток тисячів людей, а одночасно мусить рахуватися з настроями назадницького сойму і безхребетної публичної опінії.

к-двіц,ю:здачутдджн-имкі(твл

ВСЕСИЛЬНИЙ ДОЛЯР.

Перед львівським судом стають два інтеліґенти „з доброї родини" за фальшування долярів: Вітлін, банковий урядовець, і Маєвський, студент, син адвоката. Вони найшли оригінальний спосіб пускати доляри в світ: один правдивий доляр переробльовали на двайцятьдоляровий банкнот, зміняючи надпис, і ходили по ріжних лікарях як пацієнти. Платили 20 долярів і одержували решту в золотих. Цікаве, що більшість лікарів, які пильно оглядали своїх пацієнтів, не вміли доглянути цього ошуканства. — Ще простійший спосіб дійти до долярів найшов якийсь Берґер, званий теж Кляпером. Він узяв на чорній біржі 210 дол. від міняйла і йшов з ним до найблизшої каварні, щоби виплатити йому за них у золоті. По дорозі передав їх нишком якомусь спільникові і почав кричати, що його обікрали.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

„ДІЯЛЬНІСТЬ" КАЦАПСЬКО-ГО ОБЩЕСТВА.

До львівського „Нового Часу" пишуть:

Стрілиська Старі — це неначе Богом прокляте та забуте село. Читальняний дім, збудований колись коштом цілого села, знаходиться в руках „Общества" Качковського, зложеного з 9. членів. Колиж Читальня „Просвіти" хотіла давати якусь виставу, то мусіла їм за салю платити 20 проц. і то все виходило так, що діти, вписані до Читальні „Просвіти", мусіли платити своїм татам з „Общества". Та недавно і на се для Читальні „Просвіти" заборонила поліція, за намовою „Общества". Доки ще в їхній касі було троха гроший, отримань за салю від Читальні „Просвіти", доти члени „Общества" були ще навіть дуже „діяльні" (але в коршмі!) Та незабаром на таку „діяльність" гроший не стало. Годі почали винаймати салю всім, хто лиш хотів, тільки не Читальні „Просвіти". І так недавно винаймили її собі Жиди на своє весілля за 10 зол. (а від Чит. „Просвіти" отримували найменше 20 зол. за вечір!). Розбавлені Жиди веселились, але і Виділ „Общества" не сумував, бо отримав 10 зол., з котрими розпочав зараз свою „діяльність" в одній з кімнат сего дому, де міститься така „просвітна" інституція, як коршма! І з салі, де бавились Жиди, і з кімнати, де бавилось „Общество", виходили радісні оклики, а бідний Качковський жалібно споглядав зі стіни.

НЕЩАСЛИВА ПОШЛЮБНА ПОДОРОЖ.

В Англії вибралися дві пари новоженців в пошлюбну подорож бальоном. Бальон піднявся в гору і пять тисяч людей, що приглядалися злетови бальона, побачили, як лодка, у якій сиділи новоженці і обслуга бальона, обірвалась і з висоти кільнадесять метрів спала на землю. Всі пасажири згинули на місці.

РЄПІН І БОЛЬШЕВИКИ.

До відомого російського маляря Іллі Рєпіна (автор образу: Запорожці пишуть лист до султана) звернулись перед двома місяцями ц. р. большевики, щоб вертався з Фінляндії до СРСР., одначе Рєпін відмовився, покликуючись на свою старість. Натомість виїхав до Ленінграду син Рєпіна Юрко, також маляр. Він розпочав негайно малювати образ, що його замовив у нього ленінградський губерніяльний виконавчий комітет. Образ цей має представляти символ автократії. На фоні престольної салі Зимової Палати хоче молодий Рєпін намалювати стіс людських костей і вид екзекуції, виконуваної катом в уніформі царського поліцая над жінкою-революціонеркою. Цій екзекуції має приглядатися цар Микола II., Победоносцев і ріжні особи духовного і світського стану в строях царського двора. Кажуть, що помисл того образу належить до старого Іллі Рєпіна.

БОРОТЬБА З ХУЛІҐАНСТВОМ НА УКРАЇНІ.

Побіч найбільшої язви — безпритульности та деморалізації дітей, налягла на Радянську Україну друга, не менш важка у наслідки, а саме — хуліґанство.

Хуліґан, це те саме, що в Галичині — авантюрник; це, розбиває людей без причини, насилує...

Таких хуліґанів дуже багато у всіх містах Радянської України. Нема дня, щоби в радянських часописах не були поміщені новинки про хуліґанські виступи. Буває, йде головною вулицею в Харкові чи Києві гурт підпитих хуліґанів. Кого стрінуть в ночі на дорозі — бють. За що, по що, — самі відай не знають; от, щоби бити... Авантюру люблять! Недавно писали харківські „Вісти" в новинкарській рубриці „Пригоди і злочини" про поведінку гурту хуліґанів, що не допустили міського лямпочника світити вечером газові лямпи на одній з головних вулиць Харкова.

— Не світи, — кажуть — а то морду побемо! „Пускай" темно буде!...

Коли лямпочник хотів все таки світити лямпи, кинулись його бити, куди попало.

Прибіг міліціонер. І того побили.

„Тої ночі — пишуть з досадою „Вісти" — було таки темно на тій вулиці. Хуліґани побідили!..."

Бувають також часті випадки насилування жінок хуліґанами таки на вулиці.

Влада не має сил боротися з хуліґанством, тим більше, що у всіх містах хуліґанів більше ніж міліції. Останніми днями український уряд хопився одинокого засобу проти хуліґанства, яким ще може розпоряджати, а саме підвищив значно вимір кари за хуліґанство. Дня 1-го вересня ц. р. проголошено постанову Всеукр. Центр. Вик. Комітету та Ради Нар. Комісарів, яка предбачує кару від 1 місяця примусових робіт та 50 карб. кари до 10 років тюрми.

ЛЬВІВ У ВОЗДУСІ.

Львів не має ріки, яка могла би йому загрожувати потопою у добі весняних чи осінних злив, за те має на Клепарові склади военного пороху, які в ряди-годи загрожують істнованню міста. Місцева преса била вже кілька разів у дзвін тривоги з нагоди замахів на ці склади. Дня 20. вересня ц. р. арештували знову якогось добродія Нітру, який вештався в сусідстві муніційних магазинів. Може це був звичайний цікавий прохожий, а може й страшний ворог Львова, який хотів бачити, як виглядатиме таке гарне місто у воздусі. Пан Нітра сидить, порохові склади стоять далі, а життя Львова висить у воздусі.

БУТНЕ ПАРУБОЦТВО.

В Вербицях, ярославського повіту, в часі танців прийшло до бійки між парубчаками за дівчину. В бійці Іван і Андрій Тройнарів, Іван Хмара і Иосиф Лея закололи на смерть ножами Войтіха Янчина.

НІМЦІ ВХОДЯТЬ В СКЛАД ЧЕХО-СЛОВАЦЬКОГО КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ

ПРАГА, 14. жовтня. — 3,500,000 Німців, які входять в склад чехословацької республики, не мали досі ніякого представництва в кабінеті міністрів, Допевра новий кабінет Свеглі призначив два міся для Німців. Німецькими міністрами стали: проф. Маєр Гартунґ з Праги і проф. Спіна.

До цеї події привязують велике значіння. Вона готова повести чесько-німецькі взаємини на дорогу взаїмного порозуміння. Національні меншости готові на тім зискати, а через те готова наступити цілковита зміна в внутрішній чехословацькій політиці, яка була звернена досі головно на знищення національних меншостей.

До нового кабінету входить далі Бенеш як міністер заграничних справ. Це має бути ознакою великої його побіди, бо противнего повели були чеські фашисти велику кампанію, на чолі якої стояв ґенерал Гайда.

Німцям заґарантовано автономію в шкільництві як і певні права при земельній реформі.

АСКВИТ УСТУПИВ З ПРОВОДУ В ЛІБЕРАЛЬНІЙ ПАРТІЇ.

ЛОНДОН, 14. жовтня. — Лорд Оксфорт і Асквит, або коротше і популярнійше лорд Асквит, зрезиґнував з проводу в ліберальній партії. Йому тепер 75 літ, але його вік не є причиною резиґнації, бо він від участи в публичнім життю не вимавляється. Властива причина, це його непорозуміння з Ллойд Джорджом, які виринули особливо разячо в часі ґенерального страйку, коли то Асквит остро скритикував Ллойда Джорджа. Його уступлення викликало велику сензацію. Ллойд Джордж зломив його, але чи сам зможе стати на чолі партії, на разі не відомо. Не знати навіть, чи сама партія, яка вже й так розбилася на два крила, не розлетиться, бо Асквит має в партії впливових і горячих сторонників.

В своїм письмі Асквит подає, що він був премієром в Англії в найтяжких часах та мав до розвязання такі проблеми, які не стояли за послідних сто літ перед ніяким другим премієром. Служив державі як міг, тепер одначе не бачить можности, щоби міг повести партію так, як думає. Тому уступає з проводу.

ЖИТТЄ ІСТНУЄ І НА ДРУГИХ ЗЕМЛЯХ, КАЖЕ ЛОДЖ.

ЛОНДОН, 14. жовтня. — Сер Оливер Лодж зазначив в своїм публичнім викладі в Лондоні, що було би абсурдом думати, що життє істнує тільки на тім світі, який ми знаємо і в якім живемо. Бо ми знаємо, що життє проявляється всюди, де тільки є пригожі до цього обставини. Вже з того треба заключати, що таке саме життє, як у нас, панує всюди, де тільки є можність до життя. Тому треба думати, що таких світів, як наш, є більше.

ІТАЛІЙЦІ ФОРМУЮТЬ ФІЛЬМОВИЙ ТРОСТ.

РИМ, 14. жовтня. — В Італії твориться під проводом Італійського Комерційного Банку фільмовий трост, який буде власником 200 театрів та буде в силі контролювати других 2000. Трост звернений проти американської фільмової супремації.

КАБІНЕТ БЕТЛЕНА УСТУПАЄ.

БУДАПЕШТ, 14. жовтня. — Граф Бетлен, премієр Угорщини, вніс свою резиґнацію на руки реґента Гортія. Резиґнація та стоїть в звязи з фальшівництвом франків, про яке в своїм часі розписувалася дуже широко світова преса.

Кажуть, що резиґнація Бетлена це звичайна формальність. Горті покличе його знова до формування нового кабінету.

ПОГОДЖУЄ НАЦІОНАЛІЗМ З ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗМОМ.

ЛОНДОН, 14. жовтня. — Вайкавнт Сесил виголосив промову, в якій старається доказати, що інтернаціоналізм не мусить бути ворогом націоналізму на терені Ліґи Націй. Колиб їх не можна було погодити, то тоді пусті булиб наші надії на мир. Перманентний мир залежить від триюмфу інтернаціоналізму. Але націоналізм є так сильний, чарівний і норивающий, що колиб він був дійсним противенством інтернаціоналізму, про побіду послідного годі навіть думати. Сесил одначе цего переконання, що такий антаґонізм в дійсности не істнує. Ліґа Націй є така інституція, яка переконає всі нації, що вони мають більше до зискання в вспівжиттю з другими націями, як в ворогованню з ними.

МУССОЛІНІ ЗДОРОВ, ЙОГО ХОРОБА — ЦЕ ІНТРИҐА.

РИМ, 14. жовтня. — Член кабінету заявив представникам преси, що це вороги фашизму і італійського народу пускають версії про хоробу Муссолінія, щоби внести розклад в фашистську партію. Від ряду тижнів пускають в обіг такі неправдиві вісти: Італія виповідає війну Туреччині. Італія відкупляє острів Анголю від португальського правительства. Резиґнація ґенерала Гонцаґи, команданта фашистської міліції. Атентат на життє Муссолінія, якого не було. І таке инше. Міністерство вже переконане запереченням тих неправдивих вістей.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ХТО МАЄ РАЦІЮ?

Були часи, коли комуністична пропаганда захоплювала широкі верстви трудового люду. Почав той люд вірити, що нарешті в комуністичній ідеї він знайде визволення з його тяжкої недолі, яка особливо погіршилася після великої світової війни. У 1918—1920 роках комунізм тріюмфував, бо здавалося, що ось-ось виникне в Европі крівава революція й приверне всю Европу в комуністичне царство.

Але здоровий розум европейських працюючих мас поміг їм розібратися в єстві большевизму й спинити їх від переведення в життя тої ідеї, не тільки утопійної, але й шкідливої для інтересів самого робітництва.

Час минав, і з великої досвідної робітні большевизму, з бувошї Росії, почали означуватися результати большевицьких експериментів. Результати наочно показали, що експеримент не вдався, що країна зруйнована, а робітництво обернене в безсловесних рабів камуністичної партії. Комунізм приніс робітництву лише те, що замісць трьох сотень тисяч поміщиків, що правили царською Росією, почали правити триста тисяч комуністів. Хоч вони себе називають „рабоче-крестьянской властю", вони утворили для робітника й селянина такі жахливі умови праці, що таких вже давно цивілізований світ не бачив. „Рабочих і крестян" обернено в безголосе бидло, в імени якого говорити має лише комуністична партія, яка й фальшує думку й жадання працюючих мас.

Замісць приватного капіталу почали заводити вперед державний капітал, але з 1921. року поволи відмикають віддушини для приватного капіталу, головно чужинецького. Ось так став заводитися капіталістичний устрій в совдепії, але не модерний, а той, що вже давно вся Европа пережила. В бувшу Росію почали кликатися чужі капітали, поволі обертаючи всі її терени в кольонію міжнародних капіталістичних акул, а робітника та селянина зводячи на становище рабів в кольоніях „цивілізованих" держав.

Наконець большевицький цезар СТАЛІН, запрохуючи чужі капітали до Росії, заявив, ЩО УМОВИ КАПІТАЛІСТИЧНОГО ВИЗИСКУ ПРАЦЮЮЧИХ МАС В РОСІЇ ПІД КОМУНІСТИЧНИМ РЕЖІМОМ Є ПРОСТО ІДЕАЛЬНІ. Мовляв, тут капітал може найбільше й найскорше збогатитися та мати казкові прибутки, бо селянин й робітник призвичаєні до надзвичайно тяжких умов праці та до наймізернійшої оплати. Тепер китайські „кулі" стоять в далеко ліпщих умовах праці ніж робітництво під большевиками. Пощо капіталови шукати непевних теренів по ріжних Китаях, Африках, Азіях, коли тут в самій Европі є надзвичайно сприятливі умови для кольоніяльної політики капіталу?!

Якби капіталісти були переконані, що большевицька влада затвердиться в бувшій Росії на яких сотку, пів сотки літ, то напевно вони-б не вагалися йти на запрошення большевиків. Але горе большевиків в тому, що капіталісти в силу большевицького уряду не вірять. Тому вони й не поспішають сіяти свої капітали в так добре розорану й приготовану большевиками ниву для пишного врожаю на користь капіталу. Вони чекають, поки остаточно проясниться політично-соціяльна ситуація в бувшій Росії, а тоді вже з певністю на врожай почнуть вкладати свої капітали в Росію й в Україну. Большевики все зробили, щоби терени бувшої Росії стали прекрасною кольонією для світового капіталу.

Бачуть це й знають тепер робітничі маси поза большевицькою владою. Вони солідаризуються зі своїми товаришами по праці, що поневолені большевицькою тиранією, і протестують проти навязання зносин з большевицьким урядом. Така основа острого виступу проти большевиків з боку сьогорічного зїзду Американської Федерації Праці.

В той же час, коли робітники протестують проти большевиків, в капіталістичній американській пресі все частійше подибуються голоси зацікавлених Росією. Все частійше чуються заяви поодиноких осіб і організацій, які з робітництвом нічого спільного не мають, а то й безсумнівних визискувачів, що в большевії справи поправляються.

Отже, для представників працюючих верств становище в совдепії погіршується до того, що з большевицьким урядом не можна входити в ніякі зносини, а для представників капіталу становище в Росії кращає.

Були часи, коли значна частина робітництва поза межами Росії чекала від большевиків дійсного полекшення становища працюючого люду й почала сама захоплюватися ідеями большевизму. Це грозило нарушеннем сучасних соціяльно-політичних відносин в ріжних краях, а передівсім загрожувало інтересам буржуазії. З тої причини представники буржуазії, боячися за себе дома, всіма силами доказували робітництву шкідливість большевицьких експериментів для долі робітника. Коли, однак, робітництво відвернулося від большевиків та стало в остру опозицію до них, тоді буржуазія, не боячися вже переворотів у себе, починає доказувати, що в большевиків все гаразд. І гаразд там є виключно з точки інтересів капіталу.

Рацію тут мають і робітники й пануючі, але кожен з точки свого погляду. Там, де капітал може провадити хижацьку політику, там для нього добре, але для працюючих мас безпросвітне рабство. Чим більше чується голосів з кругів пануючих про поліпшення становища в совдепії, тим гірша там доля робітництва.

БОРОТЬБА ЗА УКРАЇНСЬКУ ДУШУ.

Один з читачів Свободи прислав нам до поміщення афіш, який він здер з паркана в Загірю, в Галичині, підчас своїх відвидин у рідному краю пару місяців тому назад. (Клішу з сього афіша подаемо низше).

Афіш-сей говорить самий за себе. Се заряд польської шовіністичної організації „Сокола" кличе всіх парохіян сього місточка на врочисте жалібне богослуження, яке має відбутися в місцевім костелі й церкві в день похорону польского незнаного жолнержа, дня 2. падолиста.

Поясняти, здається, не треба, що се за польські незнани жорнерж. Се Польща, малпуючи собі аліянтські держави, звеличала свою побіду, похоронивши на площі в Варшаві тіло жовніра, незнаного з імени. Підчеркнути однак треба, що від других подібних парад польська парада ріжниться тим, що другі держави своїми похоронами для „невідомих жовнірів" величали оборону свого народа перед інвазією й нападом зовнішного ворога, а польська держава своїми похоронами для свого невідомого жовніра звеличала мимоходом не свою боротьбу за свою независимість, але свою боротьбу проти независимости других народів. Зробила вона се в той спосіб, що добула тіло невідомого жовніра з побоевища не на польській території, але з побоевища на українській землі. Таке побоевище є памятником польської розбишацької політики, і жовнір, добутий з неї, се був не герой свободи, а герой розбою.

І ось в день похоронів для сього незнаного жовніра в Варшаві, по цілій Польщі правилися богослуження за того героя польского розбою сусідських земель Польщею. Правилися богослуження по польських костелах не лишинь на корінній польській землі, але й поза сею землею, на землях сусідних народів, загарбаних Польщею. Правилися вони й в польських костелах на українській землі, немовби на глум українському народови, побіженому в своїй боротьбі за визволення.

Та польським шовіністам навіть сього глуму було за мало. Їм за мало було того, що українське серце краеться на звук дзвонів у польських костелах у честь невідомого розбійника української землі. Вони хотіли збільшити в десятеро біль української душі, і ось вони постаралися, що священик української католицької церкви відправив „урочисте набоженьство жалобне" в честь „польского незнанего жолнержа".

Польська злоба постаралася, щоби се богослуження правити в день, після того дня, що повинен бути найсвятійшим днем у памяти кождого Українця в Галичині, в день після дня 1. падолиста, в день після річниці проголошення самостійности української републики в Галичині. Польська жорстокість не вдоволилася забороною святкования дня проголошення самостійности української републики в Галичині; вона казала ще українському священикови в день після сього свята відправити богослуження в честь загарбання української землі польською армією.

І український католицький священик віддав свою церкву на того рода богослуження. Віддав його в своїм нікчемнім страху перед окупаційною владою та своєю церковню зверхностю, яка зробила з польською окупаційною владою злагоду. Свою церкву, де мається ширити моральність, віддав страха ради на службу польському розбоеви над рідним народом.

Сього рода факт, — а можна сподіватися, що парох Загіря певно не один; що таких, як він, певно було більше на угнетеній українській галицькій землі, — сього рода факт являється немовби завершенням тих благодатий, які сплинули на українську галицьку землю через конкордат. На основі конкордату кождої неділі лунає з кождої української католицької церкви молитва до Всевишнього за президента польської ржечипосполітої, тої, що зрабувала свободу українському народови та закула в кайдани українську католицьку церкву. Кождої неділі моляться українські католицькі священики за доблесне польське військо, яке в потоках крови втопило українську волю і кождої хвилі готове її втопити. Кождого третого мая правляться по українських церквах богослуження в честь конституції третого мая, якою історична Польща пробувала ратуватися перед добре заслуженим упадком. До сих поличників, які польський уряд дає правильно в українське лице при помочи українських церков, додано ще один, найсоромнійший з усіх: церковне богослуження в честь героя розбою над українською землею.

Читаючи афіш про „урочисте набоженьство жалобне" в українській церкві в честь „польского незнанего жорнержа", не можна не згадати других богослужень, яких від своєї церкви домагаються щирі вірні українських церков. Богослужень у честь відомих і невідомих українських жовнірів, що полягли в бою з польськими й московськими наїзниками на українську землю. Богослужень у честь всіх жертв неповинних жорстокого польського панования. Богослужень у честь проголошення независимости українського народа на західних українських землях. Богослужень у честь героїв, що ломали духа неволі в нашім народі, що приготовляли його до боротьби за свободу, що сю боротьбу відтак вели. Віруючі українські люди хочуть богослужень у честь своїх великих людий, каменярів своєї волі, Мойсеїв свого відродження.

Межи двома ідеями іде тепер боротьба. Чи вона прибирає форми боротьби за конкордат, чи форми боротьби за целібат, чи боротьби проти рутенства церкви, чи проти заборон правити богослуження в честь великих Українців, все те ріжні форми одної боротьби: боротьби українського народа за свою церкву, боротьби за ідею, що церкви українських людий мають служити українським інтересам.

Dnia 2-go listopada 1925.

W DNIU POGRZEBU

Polskiego Nieznanego Żołnierza

odbędzie się w Zagórzu

Uroczyste Nabożeństwo Żałobne

w kościele parafialnym i cerkwi o godzinie 10-tej rano,

na które zaprasza Wszystkich parafian

Zarząd „Sokoła".

ПОЛЬСЬКІ ПАМЯТНИКИ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ.

Польські памятники множаться на нашій землі, як гриби по дощі. До кільканайцятьох польських памятників у Львові прибув ще один, а саме памятник поляглих „оброньцуф Львова" на Персенківці, на якому є м. и. вичислених кілька імен людей, нібито помордованих Українцями. Цей памятник переняла на днях львівська міська рада під свою опіку. Недавно здвигнено подібний памятник на спомин поляглих на подвірю львівської політехніки, на якому вирито між погибшими й кілька українських імен. Крім того у Львові збирають ще гроші на два памятники: Словацького і Косцюшка. Перший має станути перед міським театром, другий перед будинком університету в колишнім Єзуїтськім городі, де вже тепер поставлено плиту з зазначенням, що на тому місці має бути здвигнений памятник Косцюшка. Таким чином у Львові буде понад 20 памятників. Як на один Львів — то досить; коли зважити, що прим. у чотири рази більшій Варшаві є ледви три памятники (Понятовського, Міцкевича, Собіського), а щойно небавком буде там відслонений четвертий польський памятник (Шопена).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

ЧИ ЦЕ ПАТРІОТИЧНА РОБОТА.

Пять українських товариств в нашім місті відкупило від шеровців Народний Дім і стараються тепер при помочі цего дому притягнути наших людей до організацій, та поширити в той спосіб народну роботу.

Вибраний комітет сповняє свою роботу як слід і виповнює наложені на него обовязки. Та без кирині не обходиться і у нас. Бо є такі люде, що на мітінґ не приходять, слова публичного не забирають, але поза плечами ширять кириню і відтягають людей від товариства. Роблять наскрізь шкідливу роботу, поширюють сплетні, але голосять, що це патріотичне діло. І хоч ніхто не годен по правді зрозуміти: в чім полягає властиво їх патріотизм, то всеж таки богато людей наших дається баламутити і до організації не приступає, жертв на ніякі цілі не дає і не бере участи в ніякій народній роботі. Такий занепад можна зауважити і по других місцевостях, а вину в тім треба приписати тим „патріотам", що то тільки шемрають і критикують. Це ті злі духи, які в зародку забивають всякий прояв нового життя, яких у нас на жаль так богато і які є найбільшими ворогами обєднання і поступу нашої еміґрації. Це ті зарозумільці, що тільки о гонори дбають. Бо коли тільки їх нема на якімсь мітінґу, або коли вони не були ласкаві на той мітінґ прийти, то щоби доброго вам другі не врадили, це вже в такого зарозумільця з гори засуджено на смерть. І чи так має виглядати патріотизм? Чи правдивого патріота треба за вуха тягнути на наради, чи треба його припрошувати, чи він сам повинен прийти?

Правдивого патріота не треба рівнож хвалити за кождий хочби найменши вчинок, не треба йому раз-у-раз дякувати, бо це все пусте. Свідома людина робить добро, бо так наказує робити його переконанне і його совість. Свідомий чоловік не покидає організації і не вицофується від народних обовязків задля якогось дрібного непорозуміння. Свідомий чоловік повинен вміти і витерпіти. Наші ґенії як Шевченко і Франко терпіли по тюрмах, а від свого не відступали. Коли ми патріоти, то повинні йти їх шляхами. Повинні вміти часами і витерпіти і простити. А вже ніколи розбивати свої організації задля ображеної амбіції і фалшивого патріотизму. На те повинні памятати ті, що ставлять колоди і нашому Українському Народному Домови в Сент Люіс, Мо.

Член від. 179. У. Н. Союза
в Сент Люіс, Мо.

ЯК МИ ЗАДИВЛЯЄМОСЯ НА ТЕПЕРІШНУ СИТУАЦІЮ В АМЕРИЦІ.

В неділю 3-го жовтня зібралися всі свідомі Українці з Геркімер, а також прибули делеґати з Литл Фаллс, Ютика і Ром, щоби заняти становище до тих всіх справ, які тепер так дуже зацікавили всю нашу американську еміґрацію.

Після півтора-годинної дискусії ухвалено одноголосно слідуючі резолюції:

1) Для нас істнує тільки одна назва: Україна і Українці, не тільки в народнім життю, але й в церкві. Всі наші організації і установи світські і церковні можуть бути тільки українські а ніколи рутенські.

2) Протестуємо проти варшавсько-римського конкордату а також проти насильного целібату нашого духовенства, бо в обох сих затіях добачуємо постепенну але певну руїну нашої церкви і нашого народа.

3) Для остаточного полагодження питань народно-церковних щодо котрих ведеться тепер боротьба, просимо всі другі українсько - католицькі громади в Америці, щоби постаралися чим скорше скликати конвенцію священиків і мірян, бо тільки вона одинока моглаби полагодити той спір.

Збори відбулися в гали українсько-католицької церкви Покрови Преч. Діви. Нарадами руководив предсідатель парохіяльний, гром. Сава Ірха.

Сава Ірха, предсідатель;
С. Тимчишин,
Гр. Турський, писарі.

З українського життя в Америці.

НЮАРК, Н. ДЖ.

На поміч пасейським страйкарям.

Тут зорґанізовано Комітет помочі пасейським страйкарям, який при співучасти десятьох ріжних товариств скликав через пресу всі нюарські товариства до співпраці в започаткованім ділі. Результат поклику був, що на слідуюче засідання уже було делеґатів від 21 товариств міста Нюарку.

Першим кроком комітету було скликання віча до Укр. Робітничої Галі в неділю, дня 3. жовтня б. р. Бесідники пояснили коротко зібраній публиці причину страйку і чому ми всі робітники повинні помагати пасейським страйкарям. На поклик бесідників зібрано на вічу для страйкуючих 235 долярів і 6 центів.

Бесідники відмоволись коштів подорожі в користь страйкуючих ткачів. По заплаченню 4 долярів за упорядкування галі, більше коштів не було. Се дало змогу доручити до Пасейку $231.06.

На жертву зложилися: по 10 дол.: Тов. Тернопільщина, 3. від. Оборони, М. Кропак, В. Пазюк; по 5 долярів: І. Урбанович, Стецько, Грошик, Левинець, Т. Агрест, Д. Телятинський, М. Боднарчук, І. Рутка, І. Плакса, І. Тарновський, Укр. Амат. Кружок, т-во Лесі Українки, т-во Єдність, Репета, К. Багрій, П. Ковальчук, Балик (з листи число 1992) $4.00; по 2 доляри: С. Рудий, Горман, І. Мельник, Т. Орхидко, М. Яцентий, М. Карна, А. Богадчик, Ф. Луко, А. Боднарчук, П. Соколовський, М. Князевич, В. Костра, Н. Козуб, И. Думенко. По доларови: Шумський, П. Дмитришин, В. Богович, С. Чорненький, С. Шуст, М. Соколовський, П. Відземок, В. Кобрин, А. Паньків, Сорович, Д. Кіт, М. Борчук, П. Романишин, А. Малішевська, О. Витязь, В. Василишин, І. Мохналь, В. Седляр, М. Малецький, А. Рудий, А. Кльок, Т. Стоякевич, У. Відземок, С. Гарцула, Т. Роскош, Гладкий, Назарук, Кохман, М. Воробець, Ходоба, И. Бурбела, Тенґа, Голубяк, І. Лисак, Литвин, Кальба, М. Кальба, М. Гарматюк, Левинець, І. Маньківський, Шуран, Деркач, Лобуцький, Ст. Ваґнець, Голуб і Дуфля.

Решту зібрано дрібними датками і тими, які не подали своїх імен.

І. Думенко,
П. Костів, секретарі віча.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

В ПОШУКАНЦІ ЗА ПЕРВІСНИМ ЧОЛОВІКОМ.

Цікавість чоловіка не має меж.

Нема закутини світу, куди він не заглянувби, щоб розслідити все аж до глибин, щоб збагнути всі тайни, які хитра природа закрила перед його очима. Все для нього цікаве. Він не тільки хотівби вміти літати і пливати під водою як риба, не тільки хотівби видряпатися на найвищий вершок землі, а й конче вритися в її глибину, щоб не так, може, знайти богаті скарби, як скорше побачити, що там є. Йому цікаво чи й поверхня нашої землі все була така як тепер, чи люде були все однакові, чи може вони змінялися і розвивалися на протязі століть. Тому він безнастанно риється в землі, перекопує могили, кургани й гори і шукає слідів своїх далеких предків. Йому цікаво знайти їхні кости, щоб наглядно переконатися, чи вони також самі як кости теперішних людей.

На основі того, що досі знайдено, вчені створили цілу науку про те, як виглядав первісний чоловік та як він розвивався. Але багато в тій науці ще здогадів нічим не підтверджених. От тому й шукають ті вчені, чи не знайдуть у розкопках чогось такого, що підтвердилоб їхні здогади, або навелоб на инший шлях науку про чоловіка.

Пошуканка за первісним чоловіком і його слідами не швидко скінчиться.

Розкопки в пошуканці за слідами первісного чоловіка веде тепер на великі розміри вчений др. Абсольон, директор моравського краєвого музею в Берні, на моравській території в громаді Вістерніц. Розкопки ведуться там вже від довшого часу. В 1925-ому році знайдено там кости пятьох мамутів. Але найбільше цікавого матеріялу вдалося викопати цього року. На площі яких трийцять квадратних метрів знайдено величезну кількість ріжних костей мамутів, між иншими кости ніг яких дванацяти або й чотирнацяти мамутів. Кости ті в части обгорілі з чого вносить др. Абсольон, що первісний чоловік уживавав мамутових костей до палення на своїм огнищі а останки, що не перегоріли, викидав.

Слідів чоловіка знайдено дуже мало. Знайдено іменно тільки людську чашку перероблену на чашу до пиття. Чашка ця походить певно з голови ворога якогось тогочасного мешканця околиць чи громади Вістерніц. Давні люде так часто робили, що із чашок своїх переможених ворогів робили собі чаші, яких уживали до пиття, особливо в часі парадних бенкетів.

Багато викопаних у Вістерніц предметів помістив др. Абсольон в берненському музеї, але ще більше їх неупорядкованих чекає, заки їх приладять до показу ширшій публиці.

Одним з цікавіших предметів находки у Вістерніц є слоїчок із краскою, яку — як думає др. Абсольон — уживала тодішня жінка до малювання губ, що робила вона приладом подібним до теперішних олівців, якими сьогодняшні жінки розмальовують губи.

Жінки видно все однакові. Доказом цього є знайдені нашийники зроблені із львиних та лисячих зубів, якими наші пра... прабабки намагалися приподобатися пра... прадідам.

У Вістерніц знайдено опріч того ще й твір великої мистецької вартости, а іменно статую грецької богині краси Венери, за яку Американці хотіли заплатити 10,000 долярів. Не вдалося їм однакож купити дорогої находки, бо вона залишиться мабуть у моравськім краєвім музею.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ОЛЕКСІЙ К. ТОЛСТОЙ.

КНЯЗЬ СЕРЕБРЯНИЙ

(Повість з часів царя Івана Грізного).

(11)

В кінци загреміли труби, задзвонили двірцеві дзвони і, помалу ввійшов сам цар, Іван Василевич.

Він був високий, хороший станом, і широкоплечий. Довга оксамитна одіж його, упестрена узорами, була обшита передом і сподом жемчугом і дорогим камінням. Дорогоцінне нагрудне ожерелле красувалось емальованими зображеннями Спасителя, Богоматери, апостолів і пророків. Великий узористий хрест висів у него на шиї на золотім ланцуху. Високі закаблуки червоних сафіянових чобіт були підковані срібними підковами. Страшну переміну зауважив в Івані Микита Романович. Правильне лице його все ще було прегарне; але його вираз видавався різчий, орлиний ніс став немов острійший, очи палали мрачним огнем, і на чолі вказалися морщки, котрих не було вперед. Найбільше вдарило князя те, що в царя в бороді й усах було мало волося. Іванови було тоді трийцять пять літ, але виглядав він майже на пятьдесять. Увесь він змінився, мов після пожару будинок, з нутра котрого визирає вже тільки темрява.

Коли він появився, всі встали і низько поклонилися йому. Цар помалу пройшов поміжи ряди столів до свого місця, остановився і, окинувши оком зібраних, поклонився на всі сторони; потім прочитав голосно довгу молитву, перехрестився, поблагословив трапезу і сів у крісло. Всі, крім кравчого і шести стільників, зробили те само.

Многота слуг, в оксамитних кафтанах фіялкового цвіту, з золотими обшивками, стала перед царем, поклонилась йому в пояс, і по два в ряд пійшла по їду. Небавом слуги вернулись, несучи двісті печених лебедів на золотих полумисках.

Сим зачався обід.

Серебряному випало сидіти недалеко від царського стола, разом з земськими боярами, то є з такими, що не належали до опричнини, а, задля високого стану свого, удостоїлися сей раз обідати з царем. Декотрих з них Серебряний знав перед відїздом своїм в Литву. Він міг бачити з свого місця і самого царя і всіх, що були за столом. Сумно стало Микиті Романовичу, коли порівнав він давного Івана з тим, що сидів тепер серед нових любимців.

Микита Романович звернувся з питанням до свого сусіда, одного з тих, з котрими був знакомий давнійше.

— Хто сей хлопчик, що сидить праворуч царя, такий блідий і насумрачений?

— Се царевич Іван Іванович, — відповів боярин, і озирнувшись навкруги, додав нишком: — помилуй нас Господи! Не в діда він вдався, а в батька, і молоде його серце повне лютости; не буде нам радости з його панования!

— А сей молодець чорноокий, в кінці стола з таким привітним лицем? Черти його мені знакомі, тільки не пригадую собі, де я його бачив?

— Ти бачив його, князю, пять літ тому, чурою при царськім дворі; але далеко він зайшов від того часу й далеко зайде ще; се Борис Федорович Годунов, любимий дорадник царський. Бачиш, — продовжав боярин, знижаючи голос, — бачиш біля нього того широкоплечого, рудого, що ні на кого не дивиться, а смотрить з підлобя, нахмуривши брови? Чи знаєш, хто се? Се Григорій Лукіянович Скуратов-Більський, на прізвище Малюта. Він і друг і поплечник і кат царський. Тут же, в монастири, його зробили, прости Господи, параклисіярхом. Бачиться, цар без него ані не поступиться, а нехай тільки Борис Федорович слово скаже, так вийде не по Малютиному, а по Борисовому! — А он той, молоденький, мов гарна дівиця, що цареви вино наливає, се Федір Алексієвич Басманов.

— Сей? — спитав Серебряний, пізнаючи молодця, котрого поверховність вдарила його на царськім подвірю і за котрого несподіваний жарт князь мало що не заплатив життєм.

— Він самий. Вжеж як то цар його любить: бачиться, жити без него не може; а лучиться яке діло, кого порадиться? Не його, а Бориса!

— Так, — сказав Серебряний, вдивляючися в Годунова, — тепер пригадую собі його. Чи не їздив він коло царського сагайдака?

— Так, князю, він дійсно був коло сагайдака. Бачиться, становиско невидне, як тут показатися? Але лучилось раз, задумали на ловах з лука стріляти. А був там ханський посол Девлет Мурза. Той, що не пустить стрілу, так и всадить її в татарську шапку, що поставили на друку, ступнів на сто від царського шатра. Було то вже після обіду, і много пугарів обійшло вже було круг стола. От і встав цар, тай каже: — Подайте мені мій лук, і я не гірш Татарина вцілю!— А Татарин і зрадувався: — Уціль, бачка-цар! повідає; моя пошла тисяча лошадей табун, а твоя что пошла? т. є. по нашому, що ти ставиш у заклад? — Ставлю місто Рязань! сказав цар і повторив: — Подайте мій лук! — Кинувся Борис до стайні, де стояв кінь з сагайдаком, скочив на сідло, тільки бачимо ми, беться під ним кінь, стає дуба, та як пуститься раз, зігнувши голову, так і пропав з Борисом. За чверть години вернувся Борис, і колчан і налуче пірвані, лук розломаний, стріли всі розгубились, сам Борис з розбитою головою. Зіскочив з коня та в ноги цареви: — провинив, государю, не зміг коня вдержати, не сохранив твого сагайдака!— А цар уже тимчасом став витверіжуватись. — Ну, каже, не бутиж більше тобі, неукови, при моїм сагайдаку, а з чужого лука стріляти не стану. Від того дня пійшов Борис в гору, та гляди, князю, куди ще зайде! І що се за чоловік, — продовжав боярин, дивлячись на Годунова, — ніколи не висувається наперед, а всюди є; ніколи не діє отверто, не перечить цареви, іде собі манівцями, ні до яке кроваве діло не замішаний, нічиєї смерти не винен. Кругом нього кров так і цюрчить, а він собі і чистий, і білий як ангел; навіть і в опричнину не записаний. Он-той, — продовжав боярин, вказуючи на чоловіка з недобрим усміхом, — то Алексій Басманов, батько Федорів, а там дальше Василь Грязний, а он там отець Левкий, Чудовський архимандрит; прости йому Господи, не пастир він церковний!...

Серебряний слухав з цікавостю і з болем серця.

— Скажи, боярине, — спитав він, — хто той високий, кучерявий, літ трийцяти, з чорними очима? Він то вже четвертий кубок спорожнив, один за одним, та ще які кубки! Здорово він пє, нічого казати, але вино йому немов не на радість. Гляди, як він нахмурився, і очи горять мов блискавка. Та що він, одурів? Гляди, як скатерть ножем поре!

— Сего ти, князю, бачу, повиненби знати; сей був із наших. Правда, змінився він, від коли, всему боярству на сором в опричники пійшов! Се князь Атанас Іванович Вяземський. Він зі всіх них найбравійший, але не здержати йому голови! Від любви він став сам не свій. І не бачить нічого, і не чує, і сам з собою розмовляє, мов божевільний, і при цареві таке говорить, що іноді лячно. Але до сего часу все йому удавалося; жалує його цар. А розказують, він через любов і в опричники вписався.

І боярин нагнувся до Серебряного, бажаючи відай, роскадати йому подрібнійше про Вяземського, але се приступив до них стільник і сказав, ставляючи перед Серебряним полумисок з печенею:

— Микито, боярине! Великий цар дарує тебе полумиском зі свого стола!

Князь встав і, після обичаю, низько вклонився цареви.

Тогді всі, що були за одним столом з князем, також встали і вклонилися Серебряному, на знак поздоровлення з царською ласкою. Серебряний мусів відклонитися кождому з осібна.

Тимчасом стільник вернувся до царя і сказав йому, кланяючись в пояс:

— Великий государю! Микита боярин приняв полумисок, чолом бє!

Коли зїли лебедів, слуги вийшли парами з світлиці і вернулись з трома сотками печених павів котрих розпростерті хвости хитались над кождим полумиском мов вахлярі. За павами пійшли пироги з рибою з тіста квасного, пироги з мясом і сиром, вареники всіх можливих родів, креплики і тіста. Поки гості їли, слуги розносили пугарі і кубки з медами: вишневим, ялівцевим і черемховим. Другі подавали ріжні заграничні вина: романею, ренське і мушкателю. Осібні стільники ходили в зад і в перед, щоби давати позір і вказувати на столи.

(Дальше буде).

—o—

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

САВТ БЕТЛЕГЕМ, ПА. Бр. св. Димитрія, від. 288, повідомляє своїх членів, що звичайний мітінг відбудеся в неділю, дня 17. жовтня о год. 1-ій пополудни. Проситься всіх довгуючих членів вирівнати свої вкладки як за себе так і за діти, бо в противнім разі будуть суспендовані. На мітінгу будемо приймати нових членів без оплати вступного. Пригадуєсь членам, котрі ще не зложили жертви на Сиротинець, щоби принесли на сей мітінг, бо треба відіслати зібрані гроші до Комітету Сиротинця У. Н. С. — Василь Підгайний, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Сестр. Любов, від. 37, повідомляє своїх членкинь, що мітінг відбудеться дня 17. жовтня, в неділю, о год. 3-ій попол., в галі У. Н. Дому на Фултон ул. Обовязком всіх членів явитися на сей мітінг, бо є важні справи до полагодження, як вибір робітників на баль і вибір контролі, щоб обрахувати книжки при кінци року. Довгуючі члени мають вирівнати свої довги. Також пригадується членицям, котрі ще не зложили жертви на сиротинець, щоби були ласкаві принести на сей мітінг, бо треба вже відіслати гроші до Комітету Сиротинця. Проситься членкинь привести нових кандидаток, яких будеся приймати без вступного. Невдивуаса членкиня на сей мітінг заплатить кари 50 ц. з урядничка 1.00 дол. — Агафія Гандович, предс.; Анна Генега, секр.

НОВОЗНАЙДЕНИЙ НАРОД КАРЛИКІВ В АВСТРАЛІЇ.

З Австралії повідомляють, що там знайдено незнаний досі народ малих людей, карликів. Вістка ця ще справді не потверджена, але професор університету др. Роберт Бляйхштайнер, визначний знаток карликових народів, каже, що вона дуже правдоподібна. На його думку з хвилею, коли приступиться до докладного досліду нутра Австралії, можна буде там знайти ще неодин карликовий народ. Новознайдені карлики — хоч про них у цій першій присланій вістці ще нічого не говориться — належать певно до цілого ряду карликових народів з Азії та частинно з Африки, яких звичаї та спосіб життя дуже подібні до звичаїв та способів життя давніше відомих австралійських карликів над Південним Озером.

Величина відомих досі австралійських карликів доходить до 140 сантіметрів у мущин і до 130 сантіметрів у жінок — це пересічна висота нашої десятилітної дитини. Їхній спосіб життя дуже примітивний (простий, нескладний). За мешкання служать їм природні печери, заслони від вітру із пальмових листків, з галузок дерев, дуплаві дерева т. и. Живуть вони гуртами. Двайцять до сто родин творять одно село. Одиноким їхнім одягом то фартушки із трави чи листків. Їхнє оружжя — то стріли і луки, роблені із каміня, дерева, костей та мушель. Карлики не є неінтелігентним народом, але не мають власної мови, тільки послугуються мовою своїх сусідів. Їхнє господарське життя також дуже просте. Вони не є рільниками, а радше кочовничим народом і живляться ростинним та звіриним кормом. Як мисливі вони дуже зручні і без порівнання кращі стрільці від муринів.

Відомий місіонар, Йоганнес Сайверт, що досліджував звичаї карликів, пише: „Як знамениті знавці природи знають, вони всі привички диких звірят, гнізда птиць і пні диких пчіл. Вони знають кожну ростину й кожне дерево і вживуть ріжних орихів і овочів, листків, цвітів, ягід, зерен, живиці, со-ків, коріннців і кори приладжувати всякі присмаки, лічничі масти і лікарства, як також небезпечні трійки, якими вони затроюють стріли".

Відносно Европейців як і своїх сусідів карлики дуже неприступні. Цікаве те, що в порівнанні із своїми, вище культурою розвиненими сусідами, карлики стоять відносно вище етично. У них нема многоженства, людських жертв та винищуючих воєн. Вони моляться до найвищого Єства, якому складають в жертві звірята. На кожному полюванню складають вони перше убите звіря у жертву свойому божеству.

Карлики вроджені актори. Вони вміють знаменито наслідувати хід, голос і привички знаних собі звірят. Особливо визначаються вони у танці, що виходить у них живо, легко й гарно. Славний у них так званий „танець чорта", в часі якого танцюючі попадають у свого роду екстазу (захват). Другий дослідник карликів, Шмід, так описує той „танець чорта": „Танцюючий, порушаючись вперед і взад, поступає спокійно у крузі. Але танець стає щораз швидший, рухи більше схвильовані, потім танцюючий кидається взад і впав би на землю, якби другі його не піддержали. Він танцює дальше. Очі іскряться. Голова дико відкинена взад, волосся розвіяне як куш на вітрі. Вкінці він паде з розпростертими руками на спину. Його підносять. Але його тіло штивне, не згинається. А коли його поставлять на ноги, він наче оживає і в цьому кінчиться танець. Цікаво, що в часі танцю жовтава шкіра карлика блідне, а лице і особливо губи майже біліють.

Др. В. Клодницький.

УКРАЇНА В 1918 Р. В ОСВІТЛЕННЮ АВСТРІЙСЬКОЇ ДИПЛЬОМАТІЇ

(Докінчення). (12)

Один конфідент малює настрій українських кругів слідуючо: „Я маю нагоду стикатися з провідними людьми української політики на Херсонщині, Таврії та Катеринославщині. Вони належать до інтелігентних кругів (професори, лікарі, інжиніри, журналісти і т. д.) і стоять в контакті з провідниками прочих губерній. Після думки цих мужів ступили Німці на шлях чисто егоїстичної політики. Теперішний гетьман Скоропадский буде означати маріонетку в руках Німців. Крім цього цілий кабінет складається з найліпших підпор царської партії. Нема ніякого сумніву, що гетьманат можна уважати тільки етапом до введення царизму в Росії. По привереннню царизму прилучить Скоропадський зі своїм кабінетом Україну знова до Росії. Наколиб це вдалось, то український нарід стратив би без сумніву свою самостійність. Але в тому случаю новоросийська царська Росія буде напевно мати німецьку орієнтацію, тому, що Німці будуть знати всіми способами забезпечити свій економічний і політичний вплив. В інтересі Австро-Угорщини лежить, щоб Україна остала цілковито самостійною, та щоб не дійшло до концентрації німецько-російських сил. Цьому можна в той спосіб перешкодити, наколиб була ведена чиста австроугорська політика".

Заходи українського парляментарного клюбу у Відні завернути Скоропадського з руссофільського шляху.

Русофільська орієнтація П. Скоропадського та його кабінету в маю і червні 1918 р., дуже затревожила галицьких українських гром. діячів і тому то український парляментарний клюб у Відні з д-ром Петрушевичем на чолі, поставив собі за завдання, при помочі урядів віденського та берлінського навернути „гетьмана всеї України" до українства та вплинути на Скоропадського, щоб він залишив явно реакційну політику і пішов бодай трохи на ліво йдучи на зустріч революційним змаганням українського народа. Український парляментарний клюб переговорював на тему „українського курсу" на Україні з держ. мужами центральних держав і знайшов в тій справі сильне поперття у міністра зак. справ Австрії, графа Буріяна, при допомозі якого вдалось і в Берліні найти розуміння мильної політики гетьмана Скоропадського. Граф Буріян, як ми бачили у богатьох статтях, мав про відносини на Україні дуже добрі інформації. Муситься признати, що всі звіти про Україну за часів гетьманату чи то від австро-угорського посольства у Києві, чи від військових команд з Бадену чи Одеси, виказують велике розуміння відносин на Україні в даному часі і тому й не диво, що граф Буріян як реальний політик йде на зустріч українському парляментарному клюбови.

В червні 1918 р. вибіраються парл. посли д-р Цегельський, д-р Е. Петрушевич і д-р К. Левицький до Києва, щоб на місці засягнути інформації і шляхом пертрактацій з державними мужами опаматати П. Скоропадського.

Акція вдається — що ми бачимо із понизше наведених документів.

Телеграма*).
Граф Форгач
Київ 28. червня, 1918.
№ 618.

Перебуваючий тепер тут посол до парляменту д-р Цегельський відвідав мене кілька разів та заявив мені, що провідники українських партій, посли Петрушевич і Левицький, яких я особисто добре знаю, прибудуть також сюди в інформаційних цілях. Я старався в наших розмовах вияснити д-ру Цегельському істнуючі тут трудності та заспокоїти його особливо що до його побоювань про російський курс, якби ми не мали попирати. В дійсности я сам не можу позбутися враження, що сильнійший натиск нац. українського курсу зі сторони уряду бувби конечним, та що у виборі урядників повновластей нетакт та настановленість на важні урядові становища прихильників чисто російських реакційних ідей.

Барон фон Мум*) і генерал Гренер, з якими я про це говорив, не спротивляються мої аргументації, особливо останій уважає безумовно конечним скріплення українського елементу в уряді. Ми задумуємо в цьому згляді поступити одноздідно та принагідно подівати на гетьмана. Гетьман буби готовим до виміни поодиноких міністрів, наколиб ми йому могли назвати відповідних українських кандидатів.

Представник ц. і к. міністерства закордонних справ при ц. і к. нач. команді Армії.

№ 30862.
Предмет: Вісти з України.
1 прилога.

Баден, 30. VI. 18.

До Його Ексцеленції Пана Міністра ціс. і кор. Двора та закорд. справ графа Буріяна.

Начальна команда Армії доставила мені до розпорядимости на основі телеграфічних звідомлень послідних днів з Києва нині опрацьоване зіставлення, яке я в залученню предложую.

Траутмансдорф.

До № 30862
Ц. і к. Нач. команда Армії.
Операт. Відділ
Строго довірочне,
не для Німців!
Довірочні вісти.

Німецький посол Мум мав 27. червня передати гетьманові відручне письмо цісаря Вільгельма, в якому завзиває гетьмана до українізації Київського Уряду. Того самого дня відвідав легаційний радник фон Берхен міністра закордонних справ Дорошенка, у якого опісля відбулася довша конференція, в якій брали участь князь Дмитро Урусов, барон Штайнгель, державний секретар Кістяківський, професор Айхельман і провідник української мирової делегації Шелухін. Правдоподібно рішено відпустити майже всіх міністрів крім Дорошенка, Василенка та Ренецького; як кандидатів для кабінету, що має бути новоутвореним, називається: д-р Донцов — закордонні справи, Фещенко — торговля, Дорошенко — внутрішні справи, Шелухін — юстиція, Василенко або Єфремів — освіта, Порш (соц. дем.) має перенять міністерство праці.

Винниченко мав відкинути всяку участь в новому кабінеті.

З цього приводу пригнетений настрій в російських офіціяльних кругах.

Трепов, правдоподібно невдоволений з тутешної місії, опустив передвчера Київ і не приняв підчас переїзду в Харкові тамошньої російської делегації.

Фельдмаршал Айхгорн має в найблизших днях відїхати. Генерал-лейтнант Гренер мабуть не верне більше до Києва. Мум правдоподібно вніс просьбу о димісію.

В Києві від кількох днів заведена телефонічна цензура зі сторони гетьманської розвідки.

В німецьких військових кругах, як також в окруженню гетьмана правдоподібно велике обурення з приводу з дня на день збільшаючоїся популярности архикнязя Вільгельма (народ зве його князь Василь). Нині відбулася в Софійському соборі за упокій царя Николая Служба Божа, при чому на Софійській площі співано царський гимн. На приказ гетьмана військо розігнало демонстрантів.

Відходить до військової канцелярії Його Величества, представника міністерства закордонних справ нач. команда Армії Українського Відділу полк. Беера та пресового референта.

Закінчено 30. червня, 1918.

*) До мін. зак. справ гр. Буріяна.

*) Німецький посол в Києві.